

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Αρ. πρωτ. 1467

Αθήνα, 1/4/2015

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

[2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ]

Έγγραφο Διαβούλευσης¹

Υπεργολαβία

---

1 Το παρόν έγγραφο δεν περιέχει κανενός είδους νομική δέσμευση ούτε διαθέτει νομική ισχύ.

Περιεχόμενα	Σελ.
Περιεχόμενα	2
A. Οι νέες οδηγίες και το έργο της ενσωμάτωσής τους	3
B. Μεθοδολογία και διαδικασία διαβούλευσης	4-5
Γ. Επιλογές – Ερωτήσεις προς διαβούλευση	6-12
Δ. Στοιχεία επικοινωνίας	13
Παράρτημα (αρ. 18 παρ. 2, 57, 71 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ & αρ. 36 παρ.2, 80 παρ.3 και 88 Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)	14-23

A. Οι νέες οδηγίες και το έργο της ενσωμάτωσής τους

Η πολιτική στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και η αναθεώρηση των σχετικών οδηγιών εντάχθηκε σε συνολικό πρόγραμμα με σκοπό τον ριζικό εκσυγχρονισμό των δημοσίων συμβάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συμβάλλοντας στην υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η μεταρρύθμιση της νομοθεσίας σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτέλεσε μία από τις δώδεκα δράσεις προτεραιότητας της πράξης για την ενιαία αγορά που δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 2011. Στο πλαίσιο αυτό, υιοθετήθηκαν, τον Ιανουάριο του 2014, και δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις 28/3/2014, οι τρεις νέες οδηγίες²:

- 2014/23/ΕΕ (L94), για την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών (για πρώτη φορά χωριστή οδηγία για τις παραχωρήσεις).
- 2014/24/ΕΕ (L94), για τις δημόσιες συμβάσεις (στον κλασικό τομέα) προς αντικατάσταση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ και
- 2014/25/ΕΕ (L94), για τις συμβάσεις που συνάπτονται από φορείς στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών (ΟΚΩ) προς αντικατάσταση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

Οι οδηγίες τέθηκαν σε ισχύ στις 17 Απριλίου 2014.

Τα κράτη μέλη έχουν 24 μήνες για την ενσωμάτωση των διατάξεων των νέων οδηγιών στο εθνικό δίκαιο, ενώ ειδικά για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα έχουν 30 μήνες επιπλέον. Τούτο συνεπάγεται ότι **η Ελλάδα υποχρεούται να εναρμονίσει τις ρυθμίσεις της εσωτερικής της έννομης τάξης με αυτές των νέων Οδηγιών της Ε.Ε. μέχρι την 18η Απριλίου 2016.**

Δυνάμει του άρθρου 2 παρ. 2 περ. (β) του ν. 4013/2011 (Α/204), η ***Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων*** έχει καταστεί αρμόδια και φέρει την ευθύνη για την εισήγηση ρυθμίσεων προς την Κυβέρνηση και τη Βουλή αναφορικά με την ενσωμάτωση του ευρωπαϊκού δικαίου στην εθνική έννομη τάξη στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Προς τον σκοπό αυτό και προκειμένου πρωτίστως να τηρηθεί η ως άνω ορισθείσα προθεσμία ενσωμάτωσης των παραπάνω Οδηγιών, η Αρχή ορίστηκε ως σημείο επαφής για το έργο της ενσωμάτωσης των οδηγιών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και έχει συγκροτήσει, με πρωτοβουλία της, Ομάδες Εργασίας με έργο την προετοιμασία και εισήγηση προς τα αρμόδια κυβερνητικά όργανα πράξεων ενσωμάτωσης³ των νέων οδηγιών. Στις εν λόγω ομάδες εργασίας συμμετέχουν, πλην των νομικών εμπειρογνομόνων της Αρχής και εκπρόσωποι των καταρχήν αρμόδιων Υπουργείων (Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή, Γενική Γραμματεία Υποδομών, Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ, Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας), καθώς και της Μονάδας Παρακολούθησης Διαγωνισμών & Συμβάσεων του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (Μο.Πα.Δι.Σ/ΚΔΕΟΔ).

² Τα πλήρη κείμενα των τριών νέων οδηγιών μπορείτε να βρείτε και στην ιστοσελίδα της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. www.eaadhsy.gr & www.hsppa.gr

³ Για λόγους οικονομίας στο παρόν έγγραφο οι όροι “πράξη ενσωμάτωσης”, “νομοθετικό κείμενο”, “νομοθέτημα”, και “κείμενο” χρησιμοποιούνται με το ίδιο νόημα και δεν προσδιορίζουν απαραίτητα τον τύπο νομοθετήματος (νόμος, π.δ. κλπ).

B. Μεθοδολογία και διαδικασία διαβούλευσης

Μέχρι σήμερα δεν είθισται να διενεργείται ευρεία διαβούλευση για θέματα ενσωμάτωσης οδηγιών δημοσίων συμβάσεων στην εθνική έννομη τάξη.

Δεδομένου ότι οι οδηγίες αφενός παρέχουν επιλογές στα κράτη μέλη και αφετέρου τους επιβάλλουν υποχρεώσεις και με σκοπό, τόσο την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση αυτών των διαθέσιμων επιλογών, όσο και την ορθότερη και αποτελεσματικότερη τήρηση των υποχρεώσεων από την πλευρά της Ελλάδας, αποφασίσθηκε η διενέργεια ευρείας, ουσιαστικής και σε ένα αρχικό στάδιο διαβούλευσης, προκειμένου να σταθμιστούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε επιλογής και ενδεχομένως να ανευρεθούν και λύσεις στις όποιες αγκυλώσεις. Στην απόφαση όμως αυτή οδήγησε και ένα άλλο χαρακτηριστικό των νέων οδηγιών, η ύπαρξη περισσότερων επιλογών στα κράτη μέλη, η οποία οφείλεται ιδίως στην θεώρηση των δημοσίων συμβάσεων ως ενός αγορακεντρικού εργαλείου που πρέπει να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για την επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, παράλληλα με τη διασφάλιση της πλέον αποδοτικής χρήσης των δημόσιων πόρων, την διευκόλυνση της συμμετοχής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στις δημόσιες συμβάσεις και την αξιοποίηση των τελευταίων για την επίτευξη κοινών κοινωνικών στόχων (στρατηγική χρήση δημοσίων συμβάσεων)⁴.

Υπογραμμίζεται ότι η διαβούλευση περιορίζεται αυστηρά στις επιλογές που παρέχουν οι νέες οδηγίες στα κράτη μέλη και σε καμία περίπτωση στις υποχρεώσεις που επιβάλλονται. Ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις τίθενται ερωτήσεις σχετικά με τα μέτρα που ενδείκνυται ή πρέπει να ληφθούν από το κράτος ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται από τις οδηγίες (εφαρμοστικά μέτρα, τα οποία μπορεί να αφορούν είτε ρυθμίσεις ουσίας, είτε, ιδίως, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας δημοσίων φορέων ή διαδικαστικές ρυθμίσεις).

Σε συνέχεια των παραπάνω σχεδιάστηκε μία άτυπη -μη θεσμοθετημένη- διαδικασία η οποία στόχο έχει να:

- είναι κατά το δυνατόν πιο ευέλικτη,
- θέσει τα βασικά ζητήματα σε ένα χρονικό στάδιο πριν την οριστική σύνταξη των πράξεων ενσωμάτωσης,
- απευθυνθεί σε συγκεκριμένους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που είτε είναι αρμόδιοι/ενδιαφερόμενοι για συγκεκριμένα ζητήματα που άπτονται των οδηγιών (π.χ. θέματα εργατικής, περιβαλλοντικής νομοθεσίας), είτε εμπλέκονται με οιονδήποτε τρόπο στη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων (π.χ. αναθέτουσες αρχές, κεντρικές αναθέτουσες αρχές, οικονομικοί φορείς και ενώσεις αυτών) και
- εκταθεί πριν και πέραν της θεσμοθετημένης διαδικασίας διαβούλευσης του ν. 4048/2012 - που θα ακολουθήσει μετά την οριστικοποίηση από την Κυβέρνηση των σχεδίων των πράξεων ενσωμάτωσης, δεδομένου ότι η πείρα έχει δείξει ότι στο χρονικό σημείο που συνήθως διενεργείται η διαδικασία αυτή (λίγο πριν την κατάθεση των νομοσχεδίων στη Βουλή) δεν υπάρχει επαρκής χρόνος να ενσωματωθούν βασικές στρατηγικές επιλογές του κράτους/κυβέρνησης.

Προκειμένου να επιτευχθεί η ευρύτερη και ουσιαστικότερη δυνατή διαβούλευση αλλά και για λόγους διαφάνειας:

- κατεβλήθη προσπάθεια να αποτυπωθεί και να ανευρεθεί το σύνολο των εμπλεκόμενων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων προς τους οποίους θα στοχεύσει η διαβούλευση αποστέλλοντας τους τα σχετικά έγγραφα διαβούλευσης (είτε ειδικά είτε γενικά),
- τα έγγραφα διαβούλευσης που θα απευθύνονται στο ευρύ κοινό (και όχι μόνο σε στοχευμένους αποδέκτες) θα αναρτώνται τόσο στην ιστοσελίδα της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, www.eaadhsy.gr και www.hsppa.gr όσο και στην ιστοσελίδα της Ανοικτής Διακυβέρνησης www.opengov.gr δεδομένου ότι οι φορείς είναι εξοικειωμένοι σε διαδικασίες διαβούλευσης που διεξάγονται σε αυτόν τον διαδικτυακό τόπο,
- πέραν των ανωτέρω, σε περίπτωση που οι αποδέκτες των εγγράφων διαβούλευσης θεωρούν ότι πρέπει αυτά (όλα ή κάποια εξ αυτών) να απευθυνθούν σε κάποιον επιπλέον ειδικότερο αρμόδιο/εμπλεκόμενο φορέα/υπηρεσία, παρακαλούνται, είτε να τα διαβιβάζουν οι ίδιοι, είτε να αποστέλλουν σχετική

4 βλ. αιτ. σκέψη (2) οδηγίας 2014/24/ΕΕ και αιτ. σκέψη (4) οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

ειδοποίηση με τα στοιχεία επικοινωνίας του φορέα αυτού στην ηλεκτρονική διεύθυνση **odigies@eaadhsy.gr**, ώστε η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. να τον περιλάβει στη λίστα αποδεκτών.

Μετά το πέρας της διαβούλευσης θα υπάρξει ενημέρωση για τις ληφθείσες απαντήσεις. Το σύνολο ή μέρος των απαντήσεων που θα σταλούν ενδέχεται να δημοσιοποιηθεί.

Με το παρόν έγγραφο ζητούνται απαντήσεις/προτάσεις σε συγκεκριμένες διαθέσιμες επιλογές που αφορούν την υπεργολαβία, αναφορικά με τις προβλέψεις των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ.

Γ. Επιλογές και ερωτήσεις προς διαβούλευση

Στο κεφάλαιο αυτό τίθενται και διευκρινίζονται οι βασικές **επιλογές** στις οποίες πρέπει να προβεί το κράτος μέλος κατά την ενσωμάτωση των νέων οδηγιών, αναφορικά με το θέμα της υπεργολαβίας, υπογραμμίζονται κάποια θεμελιώδη ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη, δίδονται διευκρινίσεις και τίθενται ορισμένες συγκεκριμένες **ερωτήσεις** προς τους εμπλεκόμενους -δημόσιους και ιδιωτικούς- φορείς για απάντηση με χρήση ελεύθερου κειμένου.

Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ⁵: *"Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν την ελευθερία να εντείνουν τις προσπάθειές τους ώστε να διευκολύνουν τη συμμετοχή των ΜΜΕ στην αγορά δημόσιων προμηθειών..... Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να έχουν την ελευθερία να προβλέπουν μηχανισμούς για απευθείας πληρωμές σε υπεργολάβους"*.

Στο πλαίσιο αυτό οι διατάξεις που προβλέπονται για την υπεργολαβία στις νέες οδηγίες περιλαμβάνουν επιλογές για τα κράτη-μέλη που αποσκοπούν, αφενός στην ενίσχυση της συμμετοχής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη ρευστότητά τους μέσω της δυνατότητας καθιέρωσης μηχανισμού απευθείας πληρωμών και αφετέρου, στη δυνατότητα των κρατών μελών να θέσουν αυστηρούς κανόνες ευθύνης στους υπεργολάβους για την εξασφάλιση από την πλευρά τους της άρτιας εκτέλεσης του τμήματος της σύμβασης που τους έχει ανατεθεί από τον κύριο εργολάβο.

Μεταξύ των επιλογών που έχουν τα κράτη μέλη ενδεικτικά αναφέρονται:

- η επιλογή αναφοράς από τους προσφέροντες στην προσφορά τους του τμήματος της σύμβασης που προτίθενται να αναθέσουν με τη μορφή υπεργολαβίας σε τρίτους, καθώς και των υπεργολάβων που προτείνουν,
- η επιλογή απευθείας πληρωμής του υπεργολάβου, κατόπιν αίτησης του ή ακόμη και χωρίς υποβολή σχετικής αίτησης, και στον αντίποδα
- η επιλογή επέκτασης της υποχρέωσης ενημέρωσης του εργολάβου ως προς τα στοιχεία των υπεργολάβων του σε όλα τα είδη των συμβάσεων ή/και περαιτέρω σε άλλους υπεργολάβους του αρχικού υπεργολάβου, ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια στην αλυσίδα της υπεργολαβίας, καθώς επίσης και
- η επιλογή της υποχρέωσης τήρησης εκ μέρους των υπεργολάβων των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εθνική νομοθεσία, το δίκαιο της Ένωσης, συλλογικές συμβάσεις εργασίας αλλά και από διεθνείς συμβάσεις στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου ή θέσπισης αυστηρότερων κανόνων ως προς την ευθύνη του υπεργολάβου.
- Η επιλογή της υποχρέωσης αντικατάστασης του υπεργολάβου σε περίπτωση επαλήθευσης της συνδρομής στο πρόσωπό του μη υποχρεωτικών (δυνητικών) λόγων αποκλεισμού.

Οι αποδέκτες του παρόντος εγγράφου παρακαλούνται να εξετάσουν τις σχετικές επιλογές και να καταθέσουν τις προτάσεις/απαντήσεις τους, αφού μελετήσουν τις συναφείς διατάξεις των οδηγιών, αναφέροντας συνοπτικά [με χρήση ελεύθερου κειμένου] τους λόγους για τις απαντήσεις τους, και λαμβάνοντας υπόψη τους ότι θα πρέπει μέσω των επιλογών τις οποίες θα κάνει η Ελλάδα να επιδιώκεται η απλοποίηση και η ευελιξία των διαδικασιών για όλους τους εμπλεκόμενους (αναθέτουσες αρχές και οικονομικούς φορείς).

Παρακαλούνται στις προτάσεις τους να αναφέρουν σε ποια συγκεκριμένη επιλογή-ερώτηση απαντούν.

Οι απαντήσεις θα συνδράμουν ιδιαίτερος στην καταγραφή και προσπάθεια εξισορρόπησης των διαφόρων επιχειρημάτων και στην πληροφόρηση των αρμόδιων κυβερνητικών οργάνων για τις συνιστώμενες επιλογές/λύσεις.

ΕΠΙΛΟΓΗ 1: Η αναφορά στην προσφορά του τμήματος της σύμβασης που προτίθενται οι υποψήφιοι να αναθέσουν με τη μορφή υπεργολαβίας σε τρίτους, καθώς και των υπεργολάβων που προτείνουν:

(α) να αποτελείσει υποχρέωση των υποψηφίων που θα επιβάλλεται μέσω της πράξης ενσωμάτωσης των Οδηγιών ή

⁵ Βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 78 & 107 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, καθώς και 87 & 110 Οδηγίας 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα.

(β) να εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των εκάστοτε αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων να απαιτούν ή όχι τη συγκεκριμένη αναφορά στα έγγραφα της σύμβασης, εκτιμώντας ad hoc, το είδος της υπό ανάθεση σύμβασης και τις ειδικές κάθε φορά περιστάσεις και απαιτήσεις αυτής.

Διευκρινίσεις: Οι συγκεκριμένες επιλογές⁶ δεν είναι καινοφανείς. Υπάρχουν ήδη ως επιλογές της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ⁷, οι οποίες ενσωματώθηκαν στην εθνική έννομη⁸ με την επιβολή σχετικής υποχρέωσης στις αναθέτουσες αρχές/αναθετόντες φορείς, ήτοι να απαιτούν από τους προσφέροντες να αναφέρουν στην προσφορά το τμήμα/τμήματα της σύμβασης που προτίθενται να αναθέσουν σε υπεργολάβο καθώς και τους υπεργολάβους που προτείνουν⁹.

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 1:

ΕΠΙΛΟΓΗ 2: Στην περίπτωση που τμήμα της σύμβασης ανατίθεται σε υπεργολάβο, η πληρωμή της αμοιβής του να πραγματοποιείται :

- (α) απευθείας στον υπεργολάβο, κατόπιν αιτήσεως του, ήτοι η αναθέτουσα αρχή/αναθέτων φορέας να μεταφέρει τις οφειλόμενες πληρωμές απευθείας στον υπεργολάβο για τις υπηρεσίες, τις προμήθειες ή τα έργα που παρείχε στον οικονομικό φορέα στον οποίο ανατέθηκε η σύμβαση (κύριο εργολάβο), ή
- (β) από τον κύριο εργολάβο στο πλαίσιο της μεταξύ τους συμβατικής σχέσης, χωρίς να παρεμβάλλεται η αναθέτουσα αρχή/αναθέτων φορέας.

Διευκρινίσεις: Η εν λόγω ρύθμιση είναι νέα στο παράγωγο δίκαιο δημοσίων συμβάσεων της Ένωσης¹⁰ και σκοπό έχει να ενισχύσει τη συμμετοχή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις, εξασφαλίζοντας τους πιο άμεσες πληρωμές, καθώς και την αναγκαία για τη λειτουργία τους ρευστότητα, η οποία πολλές φορές σήμερα εξαρτάται από τη ρευστότητα και την οικονομική φερεγγυότητα του κύριου εργολάβου. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη και η αύξηση του διοικητικού φόρτου που η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται για τις αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς. Σχετική πρόβλεψη υπάρχει στο εθνικό δίκαιο ως διακριτική ευχέρεια που εναπόκειται στις αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς και ειδικότερα στη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 173 του ν. 4281/2014¹¹.

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 2:

⁶ Προβλέπονται στα άρθρα 71 παρ. 2 & 88 παρ. 2 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα.

⁷ Άρθρα 25 & 37 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα.

⁸ Άρθρα 41 & 29 των πδ/των 60/2007 & 59/2007 αντίστοιχα.

⁹ Αντίστοιχη πρόβλεψη υπάρχει και στη διάταξη του άρθρου 65 του ν. 4281/2014 (επιλογή α). Διευκρινίζεται ότι η επιλογή αυτή δεν τίθεται όταν ο οικονομικός φορέας προτίθεται να στηριχθεί στις ικανότητες του υπεργολάβου ως τρίτου κατά τα άρθρα 63 & 79 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα.

¹⁰ Άρθρα 71 παρ. 3 και 88 παρ. 3 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα.

¹¹ Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή: "Οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς μπορούν να προβλέπουν στα έγγραφα της σύμβασης ότι, κατόπιν αιτήματος του υπεργολάβου και εφόσον η φύση της σύμβασης το επιτρέπει, η αναθέτουσα αρχή καταβάλλει απευθείας στον υπεργολάβο την αμοιβή του για την εκτέλεση προμήθειας υπηρεσίας ή έργου, δυνάμει σύμβασης υπεργολαβίας με τον ανάδοχο. Στην περίπτωση αυτή, στα έγγραφα της σύμβασης καθορίζονται τα ειδικότερα μέτρα ή οι μηχανισμοί που επιτρέπουν στον κύριο ανάδοχο να εγείρει αντιρρήσεις ως προς αδικαιολόγητες πληρωμές". Δυνάμει της παρ. 1 του άρθρου 37 του ν. 4320/2015 ως χρόνος έναρξης ισχύος των διατάξεων του μέρους Β' του ν. 4281/2014 ορίζεται η 31-12-2015.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Σε περίπτωση που στο (2) επιλεγεί το (α), στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων σας:

(i) ποια ιδίως ζητήματα, κρίνετε ότι ενδέχεται να ανακύψουν με την υιοθέτηση της εν λόγω επιλογής, ιδίως ως προς τη μορφή της τριγωνικής σχέσης που δημιουργείται μεταξύ αναθέτουσας αρχής/αναθέτοντα φορέα, κύριου εργολάβου και υπεργολάβου, λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες διατάξεις τόσο του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων όσο και του Αστικού Κώδικα και ιδίως του Ενοχικού Δικαίου. (βλ. και επιλογή 13)

(ii) με το ισχύον καθεστώς δημοσιονομικών διατάξεων είναι δυνατή μία τέτοια απευθείας πληρωμή; Αν όχι τι απαιτείται (νομοθετικά/υλικά) για να καταστεί εφικτή; [με χρήση ελεύθερου κειμένου] (βλ. και επιλογή 13)

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Ερώτηση 3:

ΕΠΙΛΟΓΗ 4: Σε περίπτωση που στο (2) επιλεγεί το (α), η απευθείας πληρωμή του υπεργολάβου:

(α) να αποτελέσει υποχρέωση των αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων που θα επιβληθεί μέσω της πράξης ενσωμάτωσης των Οδηγιών ή

(β) να εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων ώστε να εκτιμούν ad hoc, το είδος της υπό ανάθεσης σύμβασης και τις ειδικές κάθε φορά περιστάσεις και απαιτήσεις αυτής.

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 4:

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Σε περίπτωση που στο (2) επιλεγεί το (α), και ανεξάρτητα από την απάντηση στην επιλογή (4), παρακαλείσθε να προτείνετε τα σχετικά μέτρα εφαρμογής (πχ πρέπει να έχει προηγηθεί η οριστική παραλαβή του τμήματος της σύμβασης που έχει ανατεθεί με υπεργολαβία από την αναθέτουσα αρχή; στην περίπτωση που ο κύριος εργολάβος/ανάδοχος δεν υποβάλει στην αναθέτουσα αρχή το συγκεκριμένο τμήμα της υπεργολαβίας, δύναται ο υπεργολάβος να ζητήσει την παραλαβή του απευθείας από την αναθέτουσα αρχή ; [με χρήση ελεύθερου κειμένου].

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Ερώτηση 5:

ΕΠΙΛΟΓΗ 6: Σε περίπτωση που στο (2) επιλεγεί το (α), και ανεξάρτητα από την απάντηση στην επιλογή (4), τα μέτρα που θα προβλέπουν την απευθείας πληρωμή του υπεργολάβου:

- (α) να προβλέπουν και μηχανισμούς που να επιτρέπουν στον κύριο εργολάβο να εγείρει αντιρρήσεις ως προς τυχόν αδικαιολόγητες πληρωμές του υπεργολάβου ή
- (β) να μην προβλέπεται τέτοια δυνατότητα.

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 6:

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο (6α) να διευκρινιστεί το είδος των αντιρρήσεων και να προτείνετε μηχανισμούς που θεωρείτε κατάλληλους για την έγερση των σχετικών αντιρρήσεων εκ μέρους του κύριου εργολάβου (βλ. και επιλογή 13) [με χρήση ελεύθερου κειμένου].

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Ερώτηση 7:

ΕΠΙΛΟΓΗ 8: Η υποχρέωση ενημέρωσης που υπέχει ο κύριος εργολάβος ως προς τα στοιχεία των υπεργολάβων του :

- (α) να περιορίζεται μόνο στην περίπτωση δημοσίων συμβάσεων έργων-υπηρεσιών, όπως αναφέρονται στα άρθρα 71 παρ.5 υποπαρ. 1 και 88 παρ. 5 υποπ. 5 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα ή
- (β) να επεκταθεί και σε άλλα είδη συμβάσεων (π.χ. συμβάσεις προμηθειών, υπηρεσιών πλην των ως άνω υπό α) ή
- (γ) να επεκταθεί και σε άλλες περιπτώσεις υπεργολάβων (π.χ. στους υπεργολάβους του υπεργολάβου του κυρίου εργολάβου και ούτω καθεξής στην αλυσίδα της υπεργολαβίας).

Διευκρινίσεις: Η δυνατότητα επέκτασης του πεδίου εφαρμογής της υποχρέωσης ενημέρωσης ως προς τους υπεργολάβους προβλέπεται στα άρθρα 71 παρ. 5 και 88 παρ. 5 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα, σύμφωνα δε με την αιτιολογική σκέψη 105 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ αποτελεί ουσιαστικά δυνατότητα επέκτασης της υποχρέωσης διαφάνειας που πρέπει να διέπει τη διαδικασία ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων.

Επισημαίνεται ότι είναι δυνατή η επιλογή τόσο του (β) όσο και του (γ).

Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης παρέχετε σχετική τεκμηρίωση [με χρήση ελεύθερου κειμένου].

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 8:

ΕΠΙΛΟΓΗ 9: Για την τήρηση, κατά την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων, εκ μέρους των υπεργολάβων, των ισχυουσών υποχρεώσεων, στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, που έχουν θεσπιστεί με το ενωσιακό δίκαιο, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις:

- (α) να επιβληθούν και στους υπεργολάβους (πλην του κύριου εργολάβου) ενδεδειγμένα μέτρα (πχ. i) σε περίπτωση που προβλέπεται από κοινού ευθύνη κυρίου εργολάβου και υπεργολάβου, εφαρμογή των ανωτέρω υποχρεώσεων εκ μέρους και του υπεργολάβου ή ii) η επαλήθευση της συνδρομής τυχόν λόγων αποκλεισμού και στο πρόσωπο του υπεργολάβου πέρα από τον κύριο εργολάβο) ή
- (β) να μην επιβληθούν αντίστοιχες υποχρεώσεις και στους υπεργολάβους.

Διευκρινίσεις: Η εν λόγω δυνατότητα λήψης ενδεδειγμένων μέτρων εκ μέρους των κρατών-μελών, ως προς το πρόσωπο του υπεργολάβου αποτελεί νέα ρύθμιση¹² και αποσκοπεί στην αυστηροποίηση των κανόνων τήρησης, κατά την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων, εκ μέρους των υπεργολάβων, των ισχυουσών υποχρεώσεων στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, που έχουν θεσπιστεί με το ενωσιακό δίκαιο, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις¹³.

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 9:

ΕΠΙΛΟΓΗ 10: Σε περίπτωση που στο 9 επιλεγεί το (α - ii), η επαλήθευση της συνδρομής των λόγων αποκλεισμού στο πρόσωπο του υπεργολάβου:

- (α) να αποτελέσει υποχρέωσή τους που θα επιβληθεί μέσω της πράξης ενσωμάτωσης των Οδηγιών ή
- (β) να εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων να εκτιμούν ad hoc εάν θα προβλέπουν στα έγγραφα της σύμβασης την επαλήθευση της συνδρομής λόγων αποκλεισμού στο πρόσωπο του υπεργολάβου, συνεκτιμώντας το είδος της υπό ανάθεση σύμβασης και τις ειδικές κάθε φορά περιστάσεις και απαιτήσεις αυτής.

Διευκρινίσεις: Επισημαίνεται ότι η επαλήθευση της συνδρομής των ανωτέρω λόγων αποκλεισμού στο πρόσωπο του υπεργολάβου αφορά στην τήρηση των ισχυουσών υποχρεώσεων του στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου.

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 10:

ΕΠΙΛΟΓΗ 11: Σε περίπτωση που είτε καταστεί υποχρεωτική η επαλήθευση αυτή, είτε επιλεγεί από αναθέτουσα αρχή/ αναθέτοντα φορέα ad hoc, και ανεξάρτητα από την απάντηση στην επιλογή 10, προκύψουν μη υποχρεωτικοί (δυνητικοί) λόγοι αποκλεισμού, η αντικατάσταση του υπεργολάβου:

- (α) να αποτελεί υποχρέωση των αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων που θα επιβληθεί μέσω της πράξης ενσωμάτωσης των Οδηγιών, ή

¹² Προβλέπεται στις διατάξεις των αρ. 71 παρ. 6 και 88 παρ. 6 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα.

¹³ Οι σχετικές διεθνείς κοινωνικές και περιβαλλοντικές συμβάσεις περιλαμβάνονται αναλυτικά στα Παραρτήματα Χ και XIV των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα, ενώ οι λόγοι αποκλεισμού περιλαμβάνονται στα άρθρα 57 και 80 παρ. 3 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα.

(β) να εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων να εκτιμούν τις ειδικές κάθε φορά περιστάσεις, προβλέποντας στα έγγραφα της σύμβασης τη σχετική υποχρέωση αντικατάστασής του.

Διευκρινίσεις: Η εν λόγω επιλογή αφορά μόνο στους μη υποχρεωτικούς (δυνητικούς) λόγους αποκλεισμού, καθώς σε περίπτωση επαλήθευσης της συνδρομής υποχρεωτικών λόγων αποκλεισμού στο πρόσωπο του υπεργολάβου, η αντικατάστασή του είναι υποχρεωτική¹⁴ και δεν τίθεται ζήτημα επιλογής.

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 11:

ΕΠΙΛΟΓΗ 12: Ως προς τη δυνατότητα θέσπισης στο εθνικό δίκαιο αυστηρότερων κανόνων περί ευθύνης του υπεργολάβου ή περαιτέρω ρυθμίσεων σχετικά με τις απευθείας πληρωμές στους υπεργολάβους, χωρίς αυτοί να υποχρεούνται να το ζητούν, ήτοι να υποβάλουν σχετική αίτηση¹⁵.

- (α) Θεωρείτε σκόπιμη ή/και απαραίτητη την επιβολή αυστηρότερων κανόνων ευθύνης ή περαιτέρω ρυθμίσεων σχετικά με τις απευθείας πληρωμές στους υπεργολάβους ή
- (β) κρίνετε ότι οι ρυθμίσεις ως προς την ευθύνη που περιλαμβάνονται στις διατάξεις των αρ. 71 παρ. 1-6 και 88 παρ. 1-6 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα, δύναται να εφαρμοστούν χωρίς περαιτέρω ρύθμιση της σχέσης υπεργολάβου - αναθέτουσας αρχής/ αναθέτοντος φορέα;

Σε περίπτωση που επιλεγεί το (α) παρακαλείσθε να παραθέσετε σχετική τεκμηρίωση ως προς τη σκοπιμότητα, τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητα της εν λόγω επιλογής για τις αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορές και εν συνεχεία να προτείνετε ενδεικτικά πιο αυστηρούς κανόνες ευθύνης και περαιτέρω ρυθμίσεις ως προς τις απευθείας πληρωμές στους υπεργολάβους [*με χρήση ελεύθερου κειμένου*].

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 12:

ΕΠΙΛΟΓΗ 13: Σε περίπτωση που έχουν επιλεγεί τα (2α) ή/και (8β) ή/και (8γ) ή /και (9α) παρακαλείσθε να προτείνετε τυχόν ειδικότερους όρους εφαρμογής των μέτρων αυτών [*με χρήση ελεύθερου κειμένου*].

Διευκρινίσεις: Η εν λόγω ρύθμιση προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων αρ. 71 παρ. 8 εδ. β & παρ. 3 εδ. β και παρ. 5 3η υποπ. εδ β. και και 88 παρ. 8 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ.

Παρατηρήσεις ή σχόλια στην Επιλογή 13:

¹⁴ Προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 71 παρ. 6 υποπ. β. εδ. β και 88 παρ. 6 υποπ. β. εδ. β των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα

¹⁵ Άρθρα 71 παρ.7 και 88 παρ. 7 των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ αντίστοιχα

Οριζόντια διευκρίνιση: Για διευκόλυνση των αποδεκτών του παρόντος εγγράφου στο Παράρτημα παρατίθενται οι συναφείς με τα παραπάνω θέματα διατάξεις των οδηγιών.

Τέλος επισημαίνεται ότι, ανεξάρτητα από τις απαντήσεις σε όλα τα παραπάνω, είναι ευπρόσδεκτες ενδεχόμενες παρατηρήσεις/σχόλια που δεν έχουν συμπεριληφθεί στις παραπάνω ερωτήσεις/επιλογές, εφόσον αφορούν θέματα του παρόντος εγγράφου διαβούλευσης -ήτοι θέματα υπερβολαβίας [με χρήση ελεύθερου κειμένου].

Δ. Στοιχεία επικοινωνίας

Παρακαλούμε για τις απαντήσεις σας επί των θεμάτων του παρόντος εγγράφου διαβούλευσης **μέχρι τις 8 Μαΐου 2015:**

- στην ιστοσελίδα της Ανοικτής Διακυβέρνησης www.opengov.gr ή
- στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου odigies@eaadhsy.gr ή
- στη δ/ση Λ. Κηφισίας 7 Αθήνα, τ.κ. 115 23

Τηλ. επικοινωνίας: **213 2124 738**

213 2124 743

213 2124 768

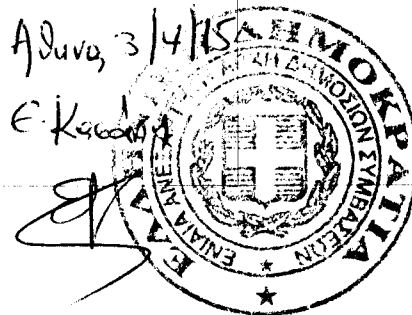
213 2124 766

213 2124 732

Οι απαντήσεις όσο το δυνατόν περισσότερων φορέων είναι πολύτιμες. Σας ευχαριστούμε για το χρόνο που διαθέσατε να διαβάσετε το παρόν έγγραφο.

Για οποιοδήποτε παρατηρήσεις σας επί της διαδικασίας διαβούλευσης (βλ. παραπάνω Β.), μπορείτε να απευθύνεστε στο τηλ. **213 2124 732**.

Η Προϊσταμένη
Δ/σης Νομικών Υπηρεσιών
& Συντονίστρια της Ο.Ε για την ενσωμάτωση
της οδηγίας 2014/24/ΕΕ

Ευανθία Σαββίδη

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
(Σχετικές Διατάξεις)**

I. ΟΔΗΓΙΑ 2014/24/ΕΕ

Άρθρο 18

Αρχές εφαρμοζόμενες στις προμήθειες

1. ....

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι, κατά την εκτέλεση των δημόσιων συμβάσεων, οι οικονομικοί φορείς τηρούν τις ισχύουσες υποχρεώσεις στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, που έχουν θεσπισθεί με το ενωσιακό δίκαιο, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα Χ.

Άρθρο 57

Λόγοι αποκλεισμού

1. Οι αναθέτουσες αρχές αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία προμήθειας έναν οικονομικό φορέα όταν αποδεικνύουν, με την επαλήθευση που προβλέπεται στα άρθρα 59, 60 και 61, ή προκύπτει άλλως ότι υπάρχει τελεσίδικη απόφαση εις βάρος του για έναν από τους ακόλουθους λόγους:

- α) συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 της απόφασης-πλαisiού 2008/841/ΔΕΥ του Συμβουλίου (32)·
- β) διαφθορά, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 της σύμβασης περί της καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (33) και στο άρθρο 2 παράγραφος 1 της απόφασης-πλαisiού 2003/568/ΔΕΥ του Συμβουλίου (34), καθώς και όπως ορίζεται στο εθνικό δίκαιο της αναθέτουσας αρχής ή του οικονομικού φορέα·
- γ) απάτη, κατά την έννοια του άρθρου 1 της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (35)·
- δ) τρομοκρατικά εγκλήματα ή εγκλήματα συνδεόμενα με τρομοκρατικές δραστηριότητες, όπως ορίζονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 1 και 3 της απόφασης-πλαisiού 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου (36), ή ηθική αυτουργία, συνέργεια ή απόπειρα διάπραξης εγκλήματος, όπως ορίζονται στο άρθρο 4 αυτής·
- ε) νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 1 της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (37)·
- στ) παιδική εργασία και άλλες μορφές εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με το άρθρο 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (38).

Η υποχρέωση αποκλεισμού οικονομικού φορέα εφαρμόζεται επίσης όταν το πρόσωπο εις βάρος του οποίου εκδόθηκε τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση είναι μέλος του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου του εν λόγω οικονομικού φορέα ή έχει εξουσία εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε αυτό.

2. Αποκλείεται από τη συμμετοχή σε διαδικασία προμήθειας οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας, εάν η αναθέτουσα αρχή γνωρίζει ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και αυτό έχει διαπιστωθεί από δικαστική ή διοικητική

απόφαση με τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ σύμφωνα με τις νομικές διατάξεις της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ή με τις νομικές διατάξεις του κράτους μέλους της αναθέτουσας αρχής.

Επιπλέον, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποκλείει ή να υποχρεώνεται από τα κράτη μέλη να αποκλείει οποιονδήποτε οικονομικό φορέα από τη συμμετοχή σε διαδικασία προμήθειας, εάν μπορεί να αποδείξει με τα κατάλληλα μέσα ότι ο οικονομικός φορέας έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Η παρούσα παράγραφος παύει να εφαρμόζεται όταν ο οικονομικός φορέας εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, είτε καταβάλλοντας τους φόρους ή τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που οφείλει, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των δεδουλευμένων τόκων ή των προστίμων, είτε υπαγόμενος σε δεσμευτικό διακανονισμό για την καταβολή τους.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν παρέκκλιση από τον υποχρεωτικό αποκλεισμό που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2 κατ' εξαίρεση, για επιτακτικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, όπως δημόσιας υγείας ή προστασίας του περιβάλλοντος.

Τα κράτη μέλη μπορούν, επίσης, να προβλέπουν παρέκκλιση από τον υποχρεωτικό αποκλεισμό που προβλέπεται στην παράγραφο 2, όταν ο αποκλεισμός θα ήταν σαφώς δυσανάλογος, ιδίως όταν μόνο μικρά ποσά των φόρων ή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης δεν έχουν καταβληθεί ή όταν ο οικονομικός φορέας ενημερώθηκε σχετικά με το ακριβές ποσό που οφείλεται λόγω αθέτησης των υποχρεώσεών του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης σε χρόνο κατά τον οποίο δεν είχε τη δυνατότητα να λάβει μέτρα, σύμφωνα με την παράγραφο 2 τρίτο εδάφιο, πριν από την εκπνοή της προθεσμίας αίτησης συμμετοχής ή, σε ανοικτές διαδικασίες, της προθεσμίας υποβολής προσφοράς.

4. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν ή μπορούν να υποχρεώνονται από τα κράτη μέλη να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία προμήθειας οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις:

- α) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει με κατάλληλα μέσα αθέτηση των ισχυουσών υποχρεώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 18 παράγραφος 2·
- β) εάν ο οικονομικός φορέας κηρύσσει χρεοκοπία ή υπόκειται σε διαδικασία αφερεγγυότητας ή παύσης δραστηριοτήτων, εάν τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση από εκκαθαριστή ή από το δικαστήριο, εάν έχει υπαχθεί σε πτωχευτικό συμβιβασμό, εάν έχουν ανασταλεί οι επιχειρηματικές δραστηριότητές του ή εάν βρίσκεται σε οποιαδήποτε ανάλογη κατάσταση προκύπτουσα από παρόμοια διαδικασία προβλεπόμενη σε εθνικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις·
- γ) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει, με κατάλληλα μέσα, ότι ο οικονομικός φορέας έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο θέτει εν αμφιβόλω την ακεραιότητά του·
- δ) εάν η αναθέτουσα αρχή διαθέτει επαρκώς εύλογες ενδείξεις που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο οικονομικός φορέας συνήψε συμφωνίες με άλλους οικονομικούς φορείς με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού·
- ε) εάν η σύγκρουση συμφερόντων κατά την έννοια του άρθρου 54 δεν μπορεί να επανορθωθεί με άλλα, λιγότερο παρεμβατικά, μέσα·
- στ) εάν η στρέβλωση του ανταγωνισμού από την πρότερη συμμετοχή των οικονομικών φορέων κατά την προετοιμασία της διαδικασίας προμήθειας, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 41, δεν

μπορεί να επανορθωθεί με άλλα, λιγότερο παρεμβατικά, μέσα:

- ζ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει επιδείξει σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση ουσιαστικής απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης δημόσιας σύμβασης, προηγούμενης σύμβασης με αναθέτουσα αρχή ή προηγούμενης σύμβασης παραχώρησης που είχε ως αποτέλεσμα την πρόωρη καταγγελία της προηγούμενης σύμβασης, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις
- η) εάν ο οικονομικός φορέας έχει κριθεί ένοχος σοβαρών ψευδών δηλώσεων κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας των λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές ή δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που απαιτούνται κατ' εφαρμογή του άρθρου 59, ή
- θ) εάν ο οικονομικός φορέας επιχειρεί να επηρεάσει με αθέμιτο τρόπο τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, να αποκτήσει εμπιστευτικές πληροφορίες που ενδέχεται να του αποφέρουν αθέμιτο πλεονέκτημα στη διαδικασία προμήθειας ή να παράσχει εξ αμελείας παραπλανητικές πληροφορίες που ενδέχεται να επηρεάσουν ουσιαστικά τις αποφάσεις που αφορούν τον αποκλεισμό, την επιλογή ή την ανάθεση.

Παρά το στοιχείο β) του πρώτου εδαφίου, τα κράτη μέλη δύνανται να απαιτήσουν, ή να προβλέψουν τη δυνατότητα να μην αποκλείεται από την αναθέτουσα αρχή ένας οικονομικός φορέας ευρισκόμενος σε μια των καταστάσεων του προαναφερθέντος σημείου, όταν η αναθέτουσα αρχή έχει αποδείξει ότι ο εν λόγω φορέας δύναται να εκτελέσει τη σύμβαση, λαμβάνοντας υπόψιν την εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία και μέτρα σχετικά με τη συνέχιση της επιχειρηματικής του λειτουργίας στις καταστάσεις του στοιχείου β).

5. Ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείσουν έναν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι αυτός βρίσκεται, λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού, είτε πριν είτε κατά τη διαδικασία, σε μια από τις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2.

Ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν ή να υποχρεώνονται από τα κράτη μέλη να αποκλείουν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας βρίσκεται, λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού, είτε πριν είτε κατά τη διαδικασία, σε μια από τις περιπτώσεις της παραγράφου 4.

6. Οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας αντιμετωπίζει μια από τις καταστάσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 4 μπορεί να προσκομίζει στοιχεία από τα οποία να τεκμαίρεται ότι τα μέτρα που έλαβε επαρκούν για να αποδείξουν την αξιοπιστία του, παρότι συντρέχει ο σχετικός λόγος αποκλεισμού. Εάν τα στοιχεία κριθούν επαρκή, ο εν λόγω οικονομικός φορέας δεν αποκλείεται από τη διαδικασία προμήθειας.

Για τον σκοπό αυτόν, ο οικονομικός φορέας αποδεικνύει ότι έχει καταβάλει ή δεσμευθεί να καταβάλει αποζημίωση για τυχόν ζημιές που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή το παράπτωμα, ότι έχει διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις με ολοκληρωμένο τρόπο, μέσω ενεργού συνεργασίας με τις ερευνητικές αρχές, και έχει λάβει συγκεκριμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα καθώς και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού κατάλληλα για την αποφυγή περαιτέρω ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων.

Τα μέτρα που λαμβάνονται από τους οικονομικούς φορείς αξιολογούνται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τις ιδιαίτερες περιστάσεις του ποινικού αδικήματος ή του παραπτώματος. Σε περίπτωση που τα μέτρα κριθούν ανεπαρκή, γνωστοποιείται στον οικονομικό φορέα το σκεπτικό της απόφασης αυτής.

Οικονομικός φορέας που έχει αποκλειστεί, με τελεσίδικη απόφαση, από τη συμμετοχή σε διαδικασίες προμήθειας ή ανάθεσης παραχώρησης δεν μπορεί να κάνει χρήση της δυνατότητας που παρέχεται βάσει της

παρούσας παραγράφου κατά την περίοδο του αποκλεισμού που ορίζεται στην εν λόγω απόφαση στο κράτος μέλος στο οποίο ισχύει η απόφαση.

7. Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους όρους εφαρμογής του παρόντος άρθρου, βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων και τηρουμένου του ενωσιακού δικαίου. Καθορίζουν, ιδίως, τη μέγιστη περίοδο αποκλεισμού σε περίπτωση που ο οικονομικός φορέας δεν λάβει μέτρα για να αποδείξει την αξιοπιστία του, όπως αυτά ορίζονται στην παράγραφο 6. Εάν η περίοδος αποκλεισμού δεν έχει καθοριστεί από τελεσίδικη απόφαση, η περίοδος αυτή δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη από την ημερομηνία της καταδίκης με τελεσίδικη απόφαση στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο και τρία έτη από την ημερομηνία του σχετικού γεγονότος στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 4.

Άρθρο 71

Υπεργολαβία

1. Η τήρηση των υποχρεώσεων του άρθρου 18 παράγραφος 2 από υπεργολάβους εξασφαλίζεται μέσω ενδεδειγμένης δράσης των αρμόδιων εθνικών αρχών που ενεργούν εντός των ορίων της ευθύνης και της αρμοδιότητάς τους.

2. Στα έγγραφα της προμήθειας, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να ζητεί ή μπορεί να υποχρεώνεται από ένα κράτος μέλος να ζητεί από τον προσφέροντα να αναφέρει στην προσφορά του το τμήμα της σύμβασης που προτίθεται να αναθέσει υπό μορφή υπεργολαβίας σε τρίτους, καθώς και τους υπεργολάβους που προτείνει.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν κατόπιν αιτήσεως του υπεργολάβου και όταν το επιτρέπει η φύση της σύμβασης, ότι η αναθέτουσα αρχή μεταφέρει τις οφειλόμενες πληρωμές απευθείας στον υπεργολάβο για τις υπηρεσίες, τις προμήθειες ή τα έργα που παρείχε στον οικονομικό φορέα στον οποίο ανατέθηκε η δημόσια σύμβαση (κύριο εργολάβο). Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν κατάλληλους μηχανισμούς που επιτρέπουν στον κύριο εργολάβο να εγείρει αντιρρήσεις ως προς αδικαιολόγητες πληρωμές. Οι ρυθμίσεις που αφορούν αυτόν τον τρόπο πληρωμής ορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης.

4. Οι παράγραφοι 1 έως 3 δεν αίρουν την ευθύνη του κύριου εργολάβου.

5. Στις περιπτώσεις των συμβάσεων έργων και όσον αφορά τις υπηρεσίες που πρόκειται να παρασχεθούν σε εγκαταστάσεις υπό την άμεση εποπτεία της αναθέτουσας αρχής, μετά την ανάθεση της σύμβασης και το αργότερο κατά την έναρξη της εκτέλεσής της, η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τον κύριο εργολάβο να της αναφέρει την επωνυμία, τα στοιχεία επικοινωνίας και τους νομικούς εκπροσώπους των υπεργολάβων του, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στα εν λόγω έργα και υπηρεσίες, εφόσον είναι γνωστά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τον κύριο εργολάβο να της κοινοποιεί οποιαδήποτε αλλαγή των πληροφοριών αυτών, κατά τη διάρκεια της σύμβασης καθώς και τις υποχρεωτικές πληροφορίες σχετικά με τυχόν νέους υπεργολάβους τους οποίους ο κύριος εργολάβος χρησιμοποιεί εν συνεχεία στα εν λόγω έργα και υπηρεσίες.

Παρά το πρώτο εδάφιο, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν την υποχρέωση ενημέρωσης απευθείας στον κύριο εργολάβο.

Όταν απαιτείται για τους σκοπούς της παραγράφου 6 στοιχείο β) του παρόντος άρθρου, οι απαιτούμενες πληροφορίες συνοδεύονται από τις υπεύθυνες δηλώσεις των υπεργολάβων, σύμφωνα με το άρθρο 59. Τα εκτελεστικά μέτρα βάσει της παραγράφου 8 του παρόντος άρθρου μπορούν να προβλέπουν ότι οι υπεργολάβοι οι οποίοι παρουσιάζονται μετά την ανάθεση της σύμβασης προσκομίζουν τα πιστοποιητικά και λοιπά δικαιολογητικά αντί της υπεύθυνης δήλωσης.

Το πρώτο εδάφιο δεν ισχύει για τους προμηθευτές.

Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επεκτείνουν ή να υποχρεωθούν από τα κράτη μέλη να επεκτείνουν τις υποχρεώσεις του πρώτου εδαφίου, φερ' ειπείν:

- α) στις συμβάσεις αγαθών, στις συμβάσεις υπηρεσιών, πλην όσων αφορούν υπηρεσίες που πρόκειται να παρασχεθούν στις εγκαταστάσεις υπό την άμεση εποπτεία της αναθέτουσας αρχής ή στους προμηθευτές που συμμετέχουν σε συμβάσεις έργων ή υπηρεσιών·
  - β) στους υπεργολάβους των υπεργολάβων του κύριου εργολάβου και ούτω καθ' εξής στην αλυσίδα υπεργολαβίας.
6. Προκειμένου να μην αθετούνται οι υποχρεώσεις του άρθρου 18 παράγραφος 2, μπορούν να λαμβάνονται ενδεδειγμένα μέτρα, όπως:

- α) Όταν το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους προβλέπει μηχανισμό από κοινού ευθύνης μεταξύ υπεργολάβων και του κύριου εργολάβου, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μεριμνά ώστε να εφαρμόζονται οι συναφείς κανόνες σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 18 παράγραφος 2.
- β) Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν, σύμφωνα με τα άρθρα 59, 60 και 61, να επαληθεύσουν ή να υποχρεωθούν από το κράτος μέλος να επαληθεύσουν αν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού υπεργολάβων, σύμφωνα με το άρθρο 57. Εν προκειμένω, η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει έναν υπεργολάβο, όταν από την επαλήθευση προκύπτει ότι συντρέχουν υποχρεωτικοί λόγοι αποκλεισμού του. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτήσει ή να υποχρεωθεί από το κράτος μέλος να απαιτήσει από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει έναν υπεργολάβο, όταν από την επαλήθευση προκύπτει ότι συντρέχουν μη υποχρεωτικοί λόγοι αποκλεισμού του.

7. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν αυστηρότερους κανόνες περί ευθύνης ή περαιτέρω ρυθμίσεις στο εθνικό δίκαιο σχετικά με τις απευθείας πληρωμές στους υπεργολάβους, χωρίς αυτοί να υποχρεούνται να το ζητούν.

8. Τα κράτη μέλη τα οποία έχουν επιλέξει να προβλέπουν μέτρα σύμφωνα με τις παραγράφους 3, 5 ή 6 καθορίζουν, με νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις και τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης, τους εκτελεστικούς όρους για τα εν λόγω μέτρα. Με τον τρόπο αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν τη δυνατότητα εφαρμογής, παραδείγματος χάριν, όσον αφορά ορισμένα είδη συμβάσεων, ορισμένες κατηγορίες αναθετουσών αρχών ή οικονομικών φορέων ή ορισμένα ποσά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Χ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 18 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2

- Σύμβαση 87 της ΔΟΕ περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας συνδικαλιστικού δικαιώματος
- Σύμβαση 98 της ΔΟΕ περί συνδικαλιστικού δικαιώματος και συλλογικών διαπραγματεύσεων
- Σύμβαση 29 της ΔΟΕ σχετικά με την αναγκαστική εργασία
- Σύμβαση 105 της ΔΟΕ σχετικά με την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας

- Σύμβαση 138 της ΔΟΕ για την ελάχιστη ηλικία απασχόλησης
- Σύμβαση 111 της ΔΟΕ για την εισαγωγή διακρίσεων (εργασία και απασχόληση)
- Σύμβαση 100 της ΔΟΕ σχετικά με την ίση αμοιβή
- Σύμβαση 182 της ΔΟΕ σχετικά με τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας
- Σύμβαση της Βιέννης για την προστασία της στιβάδας του όζοντος και πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος
- Σύμβαση της Βασιλείας για τον έλεγχο της διασυνοριακής διακίνησης επικίνδυνων αποβλήτων και της διάθεσής τους (σύμβαση της Βασιλείας)
- Σύμβαση της Στοκχόλμης για τους έμμονους οργανικούς ρύπους (σύμβαση της Στοκχόλμης για τους ΕΟΡ)
- Σύμβαση σχετικά με τη διαδικασία συναίνεσης μετά από ενημέρωση όσον αφορά ορισμένα επικίνδυνα χημικά προϊόντα και φυτοφάρμακα στο διεθνές εμπόριο (UNEP/FAO) (σύμβαση ΣΜΕ), Ρότερνταμ, 10 Σεπτεμβρίου 1998 και τα τρία σχετικά περιφερειακά πρωτόκολλα.

II. ΟΔΗΓΙΑ 2014/25/ΕΕ

Άρθρο 36

Αρχές που διέπουν τις προμήθειες

1. ....

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι, κατά την εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων, οι οικονομικοί φορείς τηρούν τις ισχύουσες υποχρεώσεις στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, που έχουν θεσπισθεί με το ενωσιακό δίκαιο, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα XIV.

Άρθρο 80

Χρήση των λόγων αποκλεισμού και των κριτηρίων επιλογής που προβλέπονται στην οδηγία 2014/24/ΕΕ

1. Οι αντικειμενικοί κανόνες και τα κριτήρια για τον αποκλεισμό και την επιλογή των οικονομικών φορέων που υποβάλλουν αίτηση προεπιλογής σε ένα σύστημα προεπιλογής, καθώς και οι αντικειμενικοί κανόνες και τα κριτήρια για τον αποκλεισμό και την επιλογή των υποψηφίων και των προσφερόντων σε ανοικτές διαδικασίες, σε κλειστές διαδικασίες, σε διαδικασίες με διαπραγμάτευση, σε ανταγωνιστικούς διαλόγους ή σε συμπράξεις καινοτομίας, μπορούν να περιλαμβάνουν τους λόγους αποκλεισμού που παρατίθενται στο άρθρο 57 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε αυτήν.

Όταν ένας αναθέτων φορέας είναι αναθέτουσα αρχή, τα εν λόγω κριτήρια και κανόνες περιλαμβάνουν τους λόγους αποκλεισμού που απαριθμούνται στο άρθρο 57 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο.

Εφόσον απαιτείται από τα κράτη μέλη, τα εν λόγω κριτήρια και κανόνες περιλαμβάνουν επιπλέον τους λόγους αποκλεισμού που απαριθμούνται στο άρθρο 57 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο.

2. Τα κριτήρια και οι κανόνες που αναφέρονται στην παράγραφο του παρόντος άρθρου 1 μπορούν να περιλαμβάνουν τα κριτήρια επιλογής που παρατίθενται στο άρθρο 58 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε αυτήν, ιδιαίτερα όσον αφορά τα όρια για τις απαιτήσεις που αφορούν τους ετήσιους κύκλους εργασιών, όπως προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 του εν λόγω άρθρου.

3. Για τον σκοπό της εφαρμογής των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου, εφαρμόζονται τα άρθρα 59 έως 61 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Άρθρο 88

Υπεργολαβία

1. Η τήρηση των υποχρεώσεων του άρθρου 36 παράγραφος 2 από υπεργολάβους εξασφαλίζεται μέσω ενδεδειγμένης δράσης των αρμόδιων εθνικών αρχών που ενεργούν εντός των ορίων της ευθύνης και της

αρμοδιότητάς τους.

2. Στα έγγραφα της προμήθειας, ο αναθέτων φορέας μπορεί να ζητεί ή μπορεί να υποχρεώνεται από κράτος μέλος να ζητεί από τον προσφέροντα να αναφέρει στην προσφορά του το τμήμα της σύμβασης που προτίθεται να αναθέσει υπό μορφή υπεργολαβίας σε τρίτους, καθώς και τους υπεργολάβους που προτείνει.
3. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν κατόπιν αιτήσεως του υπεργολάβου και όταν το επιτρέπει η φύση της σύμβασης, ότι ο αναθέτων φορέας μεταφέρει τις οφειλόμενες πληρωμές απευθείας στον υπεργολάβο για τις υπηρεσίες, τις προμήθειες ή τα έργα που παρείχε στον οικονομικό φορέα στον οποίο ανατέθηκε η σύμβαση (κύριο εργολάβο). Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν κατάλληλους μηχανισμούς που επιτρέπουν στον κύριο εργολάβο να εγείρει αντιρρήσεις ως προς αδικαιολόγητες πληρωμές. Οι ρυθμίσεις που αφορούν αυτόν τον τρόπο πληρωμής ορίζονται στα έγγραφα της προμήθειας.
4. Οι παράγραφοι 1 έως 3 δεν αίρουν την ευθύνη του κύριου εργολάβου.
5. Στις περιπτώσεις των συμβάσεων έργων και όσον αφορά τις υπηρεσίες που πρόκειται να παρασχεθούν σε εγκαταστάσεις υπό την άμεση εποπτεία του αναθέτοντος φορέα, μετά την ανάθεση της σύμβασης και το αργότερο κατά την έναρξη της εκτέλεσής της, ο αναθέτων φορέας απαιτεί από τον κύριο εργολάβο να του αναφέρει την επωνυμία, τα στοιχεία επικοινωνίας και τους νομικούς εκπροσώπους των υπεργολάβων του, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στα εν λόγω έργα και υπηρεσίες, εφόσον είναι γνωστά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Ο αναθέτων φορέας απαιτεί από τον κύριο εργολάβο να του κοινοποιεί οποιαδήποτε αλλαγή των πληροφοριών αυτών, κατά τη διάρκεια της σύμβασης καθώς και τις υποχρεωτικές πληροφορίες σχετικά με τυχόν νέους υπεργολάβους τους οποίους ο κύριος εργολάβος χρησιμοποιεί εν συνεχεία στα εν λόγω έργα και υπηρεσίες.

Παρά το πρώτο εδάφιο, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν την υποχρέωση ενημέρωσης απευθείας στον κύριο εργολάβο.

Όταν απαιτείται για τους σκοπούς της παραγράφου 6 στοιχείο β) του παρόντος άρθρου, οι απαιτούμενες πληροφορίες συνοδεύονται από τις υπεύθυνες δηλώσεις των υπεργολάβων, σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφος 3. Τα εκτελεστικά μέτρα βάσει της παραγράφου 8 του παρόντος άρθρου μπορούν να προβλέπουν ότι οι υπεργολάβοι οι οποίοι παρουσιάζονται μετά την ανάθεση της σύμβασης προσκομίζουν τα πιστοποιητικά και λοιπά δικαιολογητικά αντί της υπεύθυνης δήλωσης.

Το πρώτο εδάφιο δεν ισχύει για τους προμηθευτές.

Οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να επεκτείνουν ή να υποχρεωθούν από τα κράτη μέλη να επεκτείνουν τις υποχρεώσεις του πρώτου εδαφίου, φερ' ειπείν:

- α) στις συμβάσεις αγαθών, στις συμβάσεις υπηρεσιών, πλην όσων αφορούν υπηρεσίες που πρόκειται να παρασχεθούν στις εγκαταστάσεις υπό την άμεση εποπτεία του αναθέτοντος φορέα ή στους προμηθευτές που συμμετέχουν σε συμβάσεις έργων ή υπηρεσιών,
- β) στους υπεργολάβους των υπεργολάβων του κύριου εργολάβου και ούτω καθ' εξής στην αλυσίδα υπεργολαβίας.

6. Προκειμένου να μην αθετούνται οι υποχρεώσεις του άρθρου 36 παράγραφος 2, μπορούν να λαμβάνονται ενδεδειγμένα μέτρα, όπως:

- α) Όταν το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους προβλέπει μηχανισμό από κοινού ευθύνης μεταξύ υπεργολάβων και του κύριου εργολάβου, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μεριμνά ώστε να

εφαρμόζονται οι συναφείς κανόνες σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 36 παράγραφος 2·

β) Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν, σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφος 3 της παρούσας οδηγίας, να επαληθεύσουν ή να υποχρεωθούν από το κράτος μέλος να επαληθεύσουν αν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού υπερβολάβων, σύμφωνα με το άρθρο 57 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Εν προκειμένω, η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει έναν υπερβολάβο, όταν από την επαλήθευση προκύπτει ότι συντρέχουν υποχρεωτικοί λόγοι αποκλεισμού του. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτήσει ή να υποχρεωθεί από το κράτος μέλος να απαιτήσει από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει έναν υπερβολάβο, όταν από την επαλήθευση προκύπτει ότι συντρέχουν μη υποχρεωτικοί λόγοι αποκλεισμού του.

7. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν αυστηρότερους κανόνες περί ευθύνης ή περαιτέρω ρυθμίσεις στο εθνικό δίκαιο σχετικά με τις απευθείας πληρωμές στους υπερβολάβους, χωρίς αυτοί να υποχρεούνται να ζητούν αυτή την απευθείας πληρωμή.

8. Τα κράτη μέλη τα οποία έχουν επιλέξει να προβλέπουν μέτρα σύμφωνα με τις παραγράφους 3, 5 ή 6 καθορίζουν, με νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις και τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης, τους εκτελεστικούς όρους για τα εν λόγω μέτρα. Με τον τρόπο αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν τη δυνατότητα εφαρμογής, παραδείγματος χάριν, όσον αφορά ορισμένα είδη συμβάσεων, ορισμένες κατηγορίες αναθετόντων φορέων ή οικονομικών φορέων ή ορισμένα ποσά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 36 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2

- Σύμβαση ΔΟΕ 87 περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας συνδικαλιστικού δικαιώματος
- Σύμβαση ΔΟΕ 98 περί συνδικαλιστικού δικαιώματος και συλλογικών διαπραγματεύσεων
- Σύμβαση ΔΟΕ 29 σχετικά με την αναγκαστική εργασία
- Σύμβαση ΔΟΕ 105 σχετικά με την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας
- Σύμβαση ΔΟΕ 138 για την ελάχιστη ηλικία απασχόλησης
- Σύμβαση ΔΟΕ 111 για την εισαγωγή διακρίσεων (εργασία και απασχόληση)
- Σύμβαση ΔΟΕ 100 σχετικά με την ίση αμοιβή
- Σύμβαση ΔΟΕ 182 σχετικά με τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας
- Σύμβαση της Βιέννης για την προστασία της στιβάδας του όζοντος και πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος
- Σύμβαση της Βασιλείας για τον έλεγχο της διασυνοριακής διακίνησης επικίνδυνων αποβλήτων και της διάθεσής τους (σύμβαση της Βασιλείας)
- Σύμβαση της Στοκχόλμης για τους έμμοτους οργανικούς ρύπους (σύμβαση της Στοκχόλμης για τους ΕΟΡ)

- Σύμβαση σχετικά με τη διαδικασία συναίνεσης μετά από ενημέρωση όσον αφορά ορισμένα επικίνδυνα χημικά προϊόντα και φυτοφάρμακα στο διεθνές εμπόριο (UNEP/FAO) (σύμβαση ΣΜΕ), Ρότερνταμ, 10.9.1998 και τα τρία σχετικά περιφερειακά πρωτόκολλα.

